

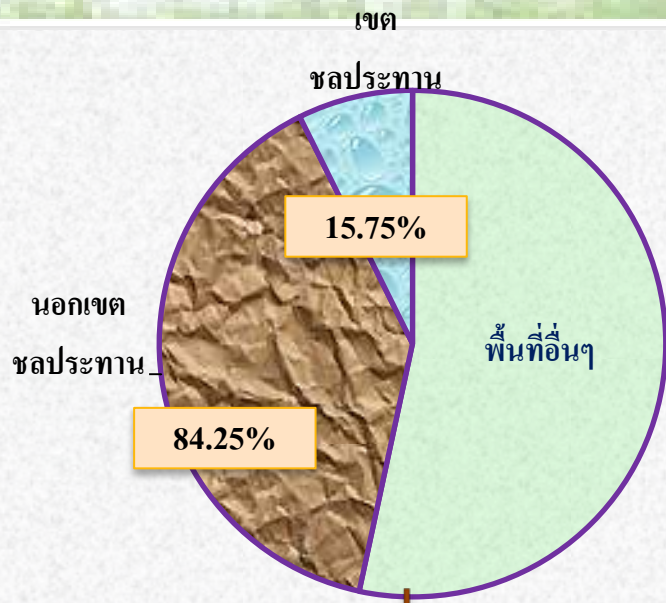
ผลการประเมิน

โครงการแหล่งน้ำในไร่นานอกเขตชลประทาน

ศูนย์ประเมินผล
สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร

ที่มาและความสำคัญของโครงการ

มติ ครม. 2547

ปริมาณน้ำไม่เพียงพอต่อการเพาะปลูกตลอดทั้งปี

- ประสิทธิภาพการผลิต
- ชีวิตความเป็นอยู่ของเกษตรกร

“พัฒนาแหล่งน้ำตามศักยภาพ = การขุดสระน้ำในไร่นา”

ผลสำรวจความต้องการบ่อน้ำ ปี 2547 = 919,289 บ่อ

2548-2551 = 100,000 บ่อ/ปี

2552-2557 = 211,423 บ่อ

2555-2557 = 159,631 บ่อ

วัตถุประสงค์ของการประเมิน

- เพื่อประเมินปัจจัยนำเข้า กระบวนการ ผลผลิตและผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นจากการดำเนินโครงการ

- เป็นแนวทางในการกำหนดนโยบายและการพัฒนาแหล่งน้ำขนาดเล็กในไร่นาให้แก่เกษตรกร

ขอบเขตของการประเมิน

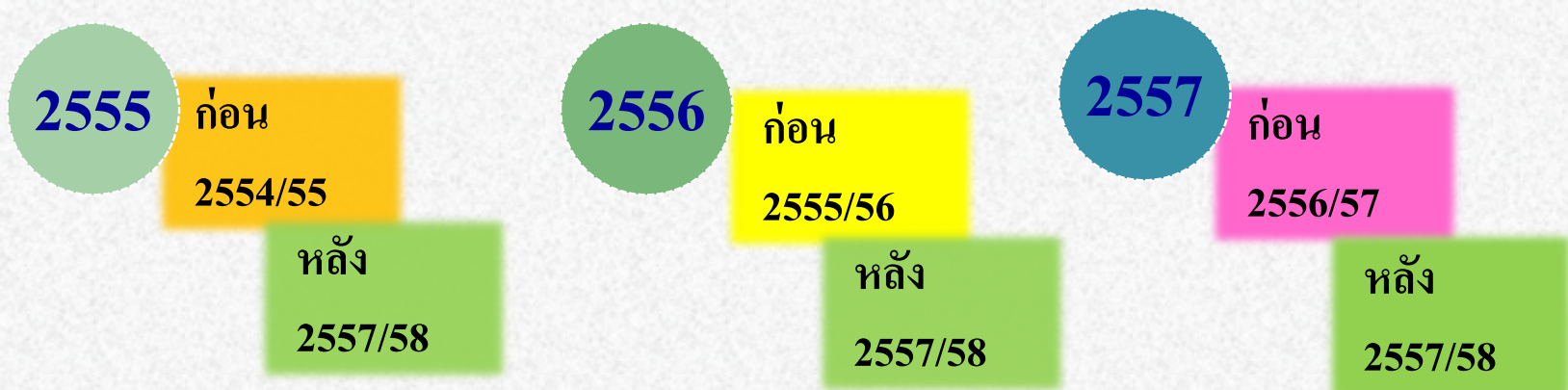
- พื้นที่

พื้นที่ 77 จังหวัด ที่ดำเนินการขุดสระน้ำตามโครงการฯ ในช่วงปี 2555 — 2557

- ประชากร

เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการฯ ในปี 2555 — 2557 จำนวน 159,631 ราย

- ข้อมูล เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการ ปี....

การตรวจเอกสาร แนวคิดและทฤษฎี

- แนวคิดเกี่ยวกับการประเมินผล

“กระบวนการวิเคราะห์ว่าผลที่เกิดจากการดำเนินงานตรงกับวัตถุประสงค์ของโครงการหรือไม่ การดำเนินงานมีประสิทธิภาพและมีประสิทธิผลหรือไม่ ผลกระทบเป็นไปตามที่วางแผนหรือไม่”

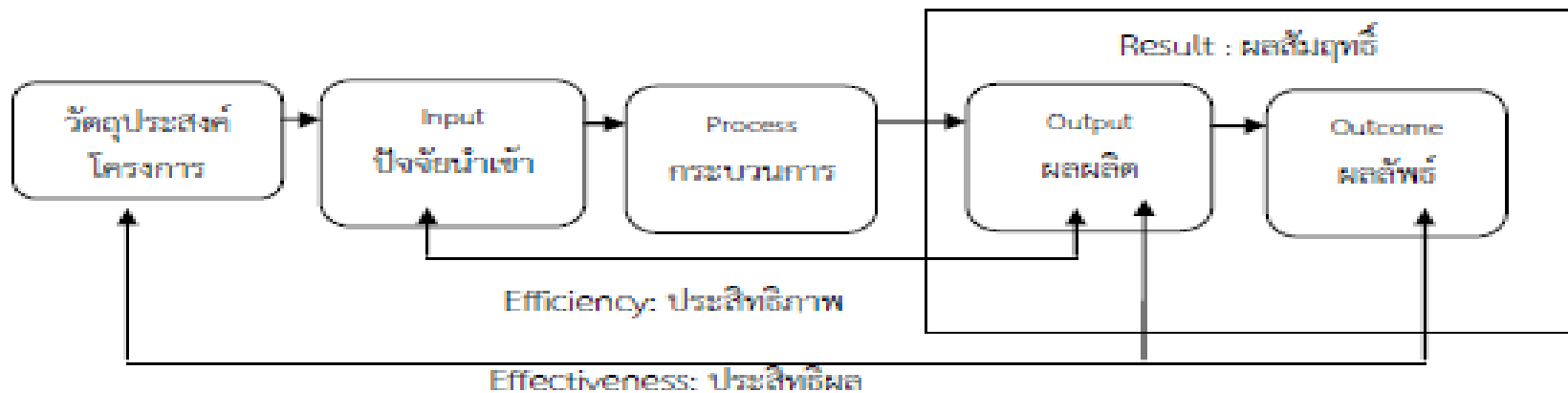
**Pre
Evaluation**

**Ongoing
Evaluation**

**Post
Evaluation**

- แบบจำลองการประเมินผล

บรรเทิง มาแสง, 2546

ภาพที่ 1 แบบจำลองการประเมินผลเชิงระบบ (System approach)

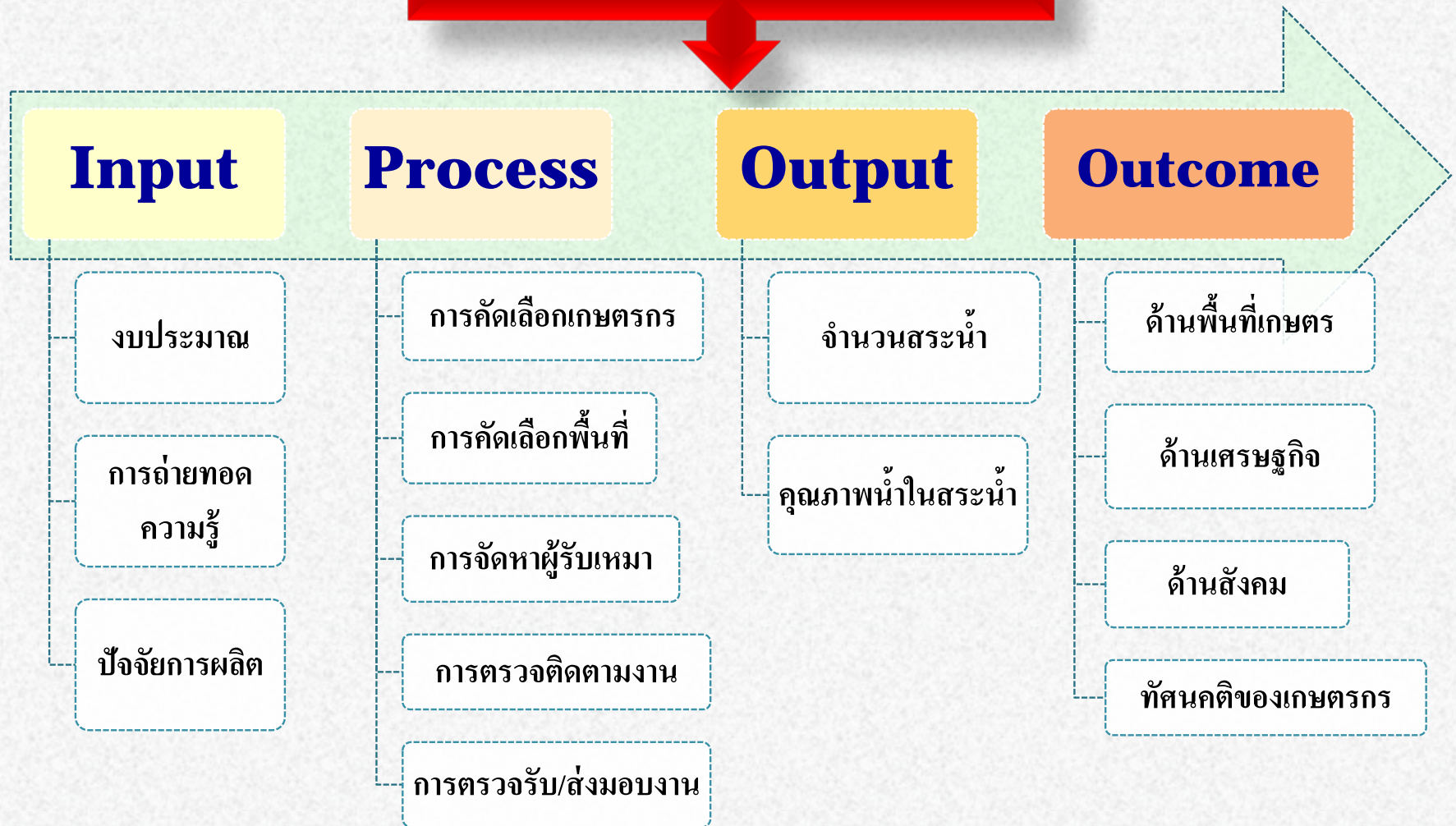
Kant and Kanh, 1978

การตรวจเอกสาร แนวคิดและทฤษฎี

กรมพัฒนาที่ดิน (2556)	กรมพัฒนาที่ดิน (2551)	กรมพัฒนาที่ดิน (2550)	สศก. (2551)
2556 (ทั่วประเทศ)	2549-2550 (ทั่วประเทศ)	2550 (นครราชสีมา, ร้อยเอ็ด)	2550/51 (ทั่วประเทศ)
<p><u>Input</u> เบิกจ่ายงบประมาณได้ตามเป้าหมาย</p> <p><u>Process</u> เจ้าหน้าที่ดำเนินการตามกระบวนการตรงตามเวลาที่กำหนด</p> <p><u>Output</u> เกษตรกรได้รับสระน้ำครบตามเป้าหมาย กักเก็บน้ำได้ตลอดปี 64.93% ไม่สามารถกักเก็บน้ำได้ 10.61% (เพราะภัยแล้ง ปัญหาโครงสร้างดิน)</p> <p><u>Outcome</u> ใช้ประโยชน์เพื่อการเพาะปลูกข้าวทำให้ ผลผลิตข้าวเพิ่มขึ้น 30.28% รายได้ขายข้าวเพิ่มขึ้น 51.32% รายจ่ายการผลิตข้าวลดลง 0.17%</p>	<p>- ใช้ประโยชน์จากบ่อน้ำมาแล้ว 10 เดือน</p> <p>- ใช้ประโยชน์จากแหล่งน้ำตลอดทั้งปี</p> <p>- ใช้ประโยชน์เพื่อการเพาะปลูกพืชและประมง</p> <p>- ทำให้รายได้การเกษตรเพิ่มขึ้น 15,959.60 บาท/ครัวเรือน/ปี</p>	<p>- ทำให้เกษตรกรที่ขาดน้ำในการทำการเกษตร (ก่อนมีโครงการ 78.6%) ได้รับน้ำใช้ในการเกษตรทั้งหมด 100.00%</p> <p>- นำไปใช้เพื่อประโยชน์ในการปลูกพืชและการทำประมง</p> <p>- มีรายได้เพิ่มขึ้น 11,683.2 บาท/คร./ปี (เพิ่มขึ้น 47.9%)</p> <p>- ผลผลิตด้านพืชที่เพิ่มขึ้น 28.80%</p>	<p><u>Management</u> เบิกจ่ายล่าช้าเนื่องจากมีการทบทวนการปรับราคาชุดสระ</p> <p><u>Input</u> เจ้าหน้าที่ดำเนินการตามกระบวนการตามเวลาที่กำหนด</p> <p><u>Output</u> เกษตรกรได้รับสระน้ำเกินกว่าเป้าหมาย 106.07% สระน้ำที่เก็บน้ำไว้ได้ทั้งปี 81.45%</p> <p><u>Impact</u> จำนวนพื้นที่ทำการเกษตรเพิ่มขึ้น 15.54% (1.23 ไร่/คร.) ผลผลิตและรายได้เพิ่มขึ้นไม่มากนัก</p>

วิธีการประเมินผล—รูปแบบและโมเดลในการประเมิน

Post Evaluation

วิธีการประเมินผล (การเก็บรวบรวมข้อมูล)

- ข้อมูลทุติยภูมิ รวบรวมจากเอกสาร โครงการ เอกสารรายงานของ โครงการฯ ฯลฯ
- ข้อมูลปฐมภูมิ
 - เจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบในพื้นที่ จากสถานีพัฒนาที่ดินในจังหวัดเป้าหมายอย่างน้อย 1 คน/สถานี
 - เกษตรกร คือ เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการฯ ในช่วงปีงบประมาณ 2555-2557 population 159,631 ราย

การกำหนดขนาดตัวอย่าง

สูตรการคำนวณขนาดตัวอย่างสำหรับ
ประมาณค่าเฉลี่ย

ประชากร > 10,000 ราย , ระดับความเชื่อมั่น
95% (สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2558)

$$n = \frac{k^2 s^2}{e^2}$$

“Sample size 497 ราย”

จำแนกตามปีตามสัดส่วนจำนวน
ผู้เข้าร่วมโครงการ

2555 (11.56%)

2556 (54.95%)

2557 (33.49%)

วิธีการประเมินผล (การเก็บรวบรวมข้อมูล)

การสุ่มตัวอย่าง (Two-stage Random Sampling)

สุ่มจังหวัด

ขั้นตอน 1 ใช้เกณฑ์ร้อยละ 25 ของจำนวนจังหวัดทั้งหมด = 19 จังหวัด จาก 77 จังหวัด

ขั้นตอน 2 กำหนดจำนวนจังหวัดในแต่ละภูมิภาคตามสัดส่วน =
เหนือ 4 จว. - กลาง 6 จว. - ตะวันออกเฉียงเหนือ 5 จว. - ใต้ 4 จว.

ขั้นตอน 3 คัดเลือกจังหวัด = เลือกจังหวัดตามสัดส่วนจำนวนประชากรให้ครบตาม
จำนวนจังหวัด

สุ่มเกษตรกร

- สุ่มอย่างง่ายแบบไม่ใส่ทดแทน
- กำหนดจำนวนเกษตรกรขั้นต่ำในแต่ละจังหวัดและแต่ละปี ขั้นต่ำ = 3 ราย

ตารางสรุปจำนวนตัวอย่าง

	จังหวัด	จำนวนตัวอย่างเกษตรที่ได้รับสรรหน้า (ราย)				จังหวัด	จำนวนตัวอย่างเกษตรที่ได้รับสรรหน้า				
		2555	2556	2557	รวม		2555	2556	2557	รวม	
ภาคเหนือ		4	16	4	24	ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ					
1)	เชียงใหม่	3	12	8	23	1)	ชัยภูมิ	7	41	23	70
2)	พิษณุโลก	3	14	10	27	2)	นครราชสีมา	7	43	21	71
3)	เพชรบูรณ์	3	13	10	26	3)	อุบลราชธานี	6	27	25	57
4)	นครสวรรค์	13	55	32	100	4)	กาฬสินธุ์	11	36	22	69
	รวม	4	16	4	24	5)	ขอนแก่น	7	33	29	69
ภาคกลาง							รวม	36	179	120	336
1)	ชัยนาท	3	4	3	10	ภาคใต้					
2)	ลพบุรี	3	4	3	10	1)	นครศรีธรรมราช	3	3	3	9
3)	ฉะเชิงเทรา	3	6	3	12	2)	สุราษฎร์ธานี	3	3	3	9
4)	สระแก้ว	3	10	3	16	3)	สงขลา	3	3	3	9
5)	กาญจนบุรี	3	5	3	11	4)	ตรัง	3	3	3	9
6)	เพชรบุรี	3	4	3	10		รวม	12	12	12	36
	รวม	18	32	17	68						
		รวม (ทั้งประเทศ)			2555	2556	2557	รวม			
					79	278	181	539			

วิธีการประเมินผล (การวิเคราะห์ข้อมูล)

- การวิเคราะห์เชิงคุณภาพ (**Qualitative Analysis**)

การวิเคราะห์ข้อมูลที่รวบรวมได้จากเจ้าหน้าที่ เกษตรกร และจากการสังเกตในพื้นที่

- การวิเคราะห์เชิงปริมาณ (**Quantitative Analysis**)

- สถิติเชิงพรรณนา (**Descriptive Statistics**)

- การวิเคราะห์ความพึงพอใจ ด้วยเครื่องมือ **Likert Scale**

ผลการประเมิน

Input

งบประมาณ

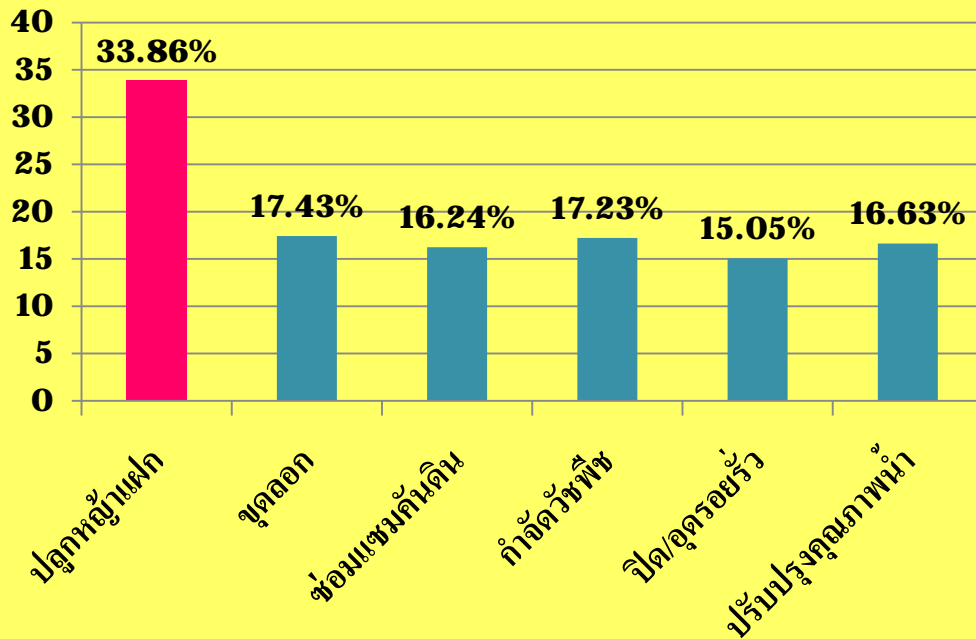
ภาค	การเบิกจ่าย งบประมาณ	ทันตามกรอบเวลา ที่กำหนด	ความเหมาะสมของช่วงเวลา ที่เบิกจ่าย
ปี 2555			
เหนือ	100%	✓	เหมาะสม
อีสาน	100%	✓	เหมาะสม
กลาง	100%	✓	เหมาะสม
ใต้	100%	✓	เหมาะสม
ปี 2556			
เหนือ	100%	✓	เหมาะสม
อีสาน	100%	✓	ตรงกับฤดูกาลเพาะปลูกของเกษตรกร
กลาง	100%	✓	เหมาะสม
ใต้	100%	✓	เหมาะสม
ปี 2557			
เหนือ	100%	✓	เหมาะสม
อีสาน	100%	✓	ตรงกับฤดูกาลเพาะปลูกของเกษตรกร
กลาง	100%	✓	เหมาะสม
ใต้	100%	✓	เหมาะสม

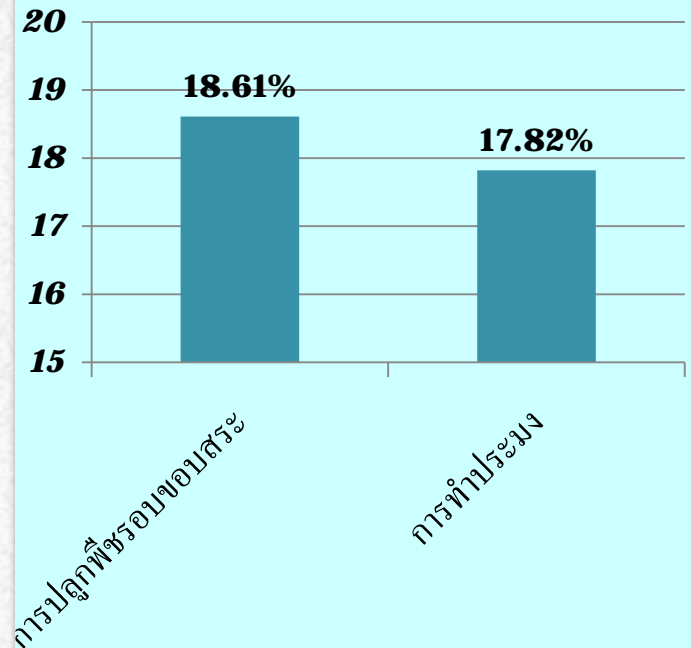
***** การใช้จ่ายงบตรงกับ
ฤดูกาลเพาะปลูกของเกษตรกร**

การถ่ายทอดความรู้

ร้อยละของเกษตรกรที่ได้รับการถ่ายทอด
ความรู้เรื่องการดูแลสระน้ำในประเด็นต่างๆ

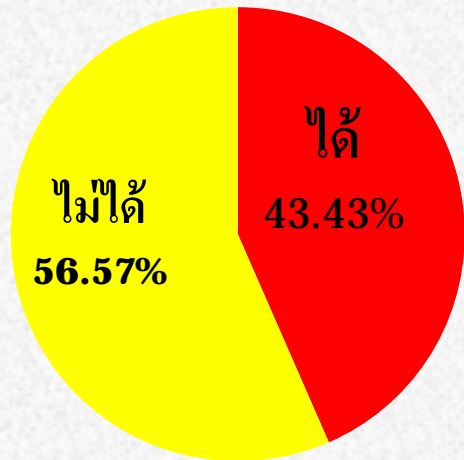
ร้อยละของเกษตรกรที่ได้รับการ
ถ่ายทอดความรู้เรื่องการพัฒนาอาชีพ

*** ไม่มีการกำหนดเป้าหมายการอบรมอย่างเป็นทางการเป็นกิจจะลักษณะ

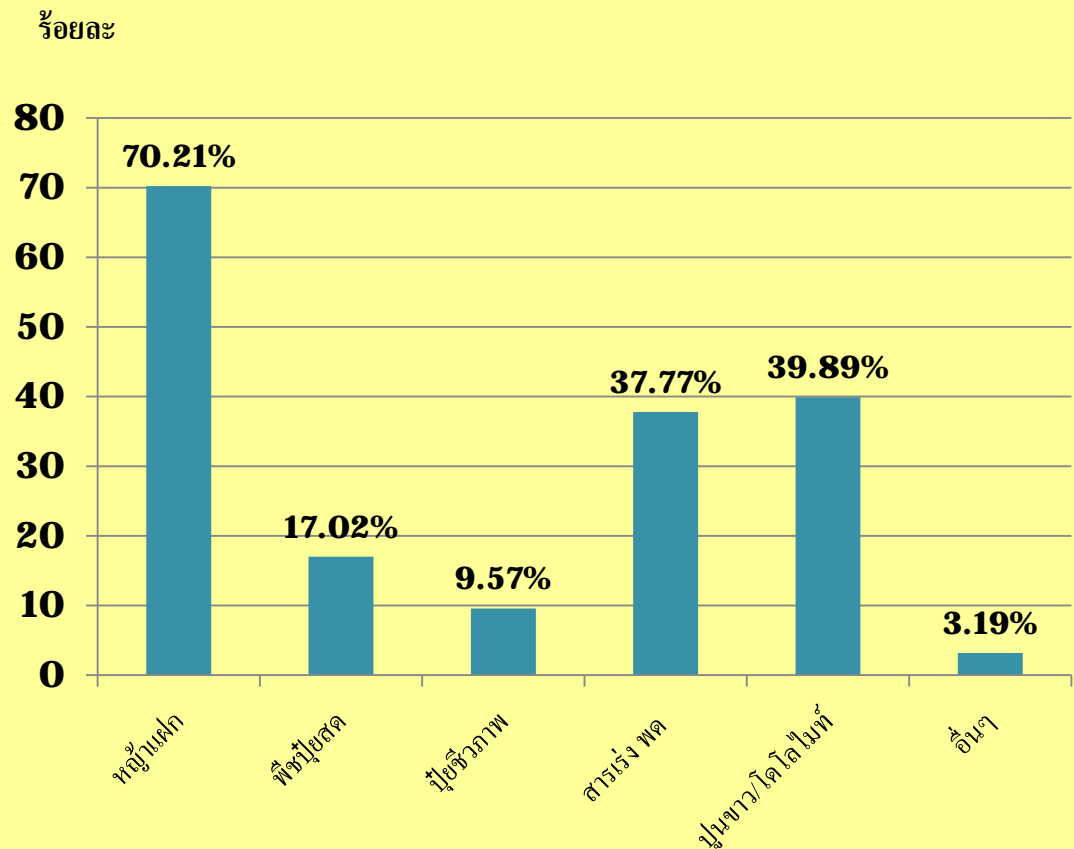
การสนับสนุนปัจจัยการผลิต

จำนวนเกษตรกรที่ได้รับปัจจัย
การผลิต

*** ไม่มีการกำหนดเป้าหมายการ
แจกจ่ายปัจจัยการผลิต/การดูแลรักษาสระน้ำ

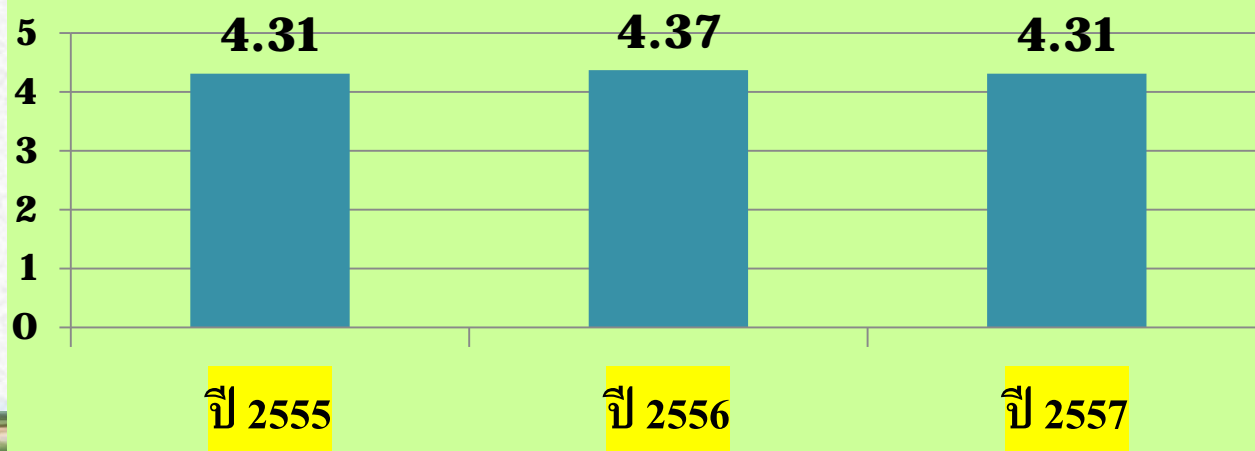
ร้อยละของปัจจัยการผลิตที่ได้รับ

เกณฑ์การคัดเลือกเกษตรกร

เกษตรกรต้อง	
ประสบภัยแล้งก่อนเข้าร่วมโครงการ	97.52%
ร่วมประชุมชี้แจงก่อนขอรับสรรหา	76.32%
แจ้งความจำนงขอรับแหล่งน้ำด้วยตนเอง	99.91%

ระดับคะแนนความตั้งใจในการประกอบอาชีพทางการเกษตร

การคัดเลือกพื้นที่ การจัดหาผู้รับเหมา-ติดตามงาน-ตรวจรับ-ส่งมอบ

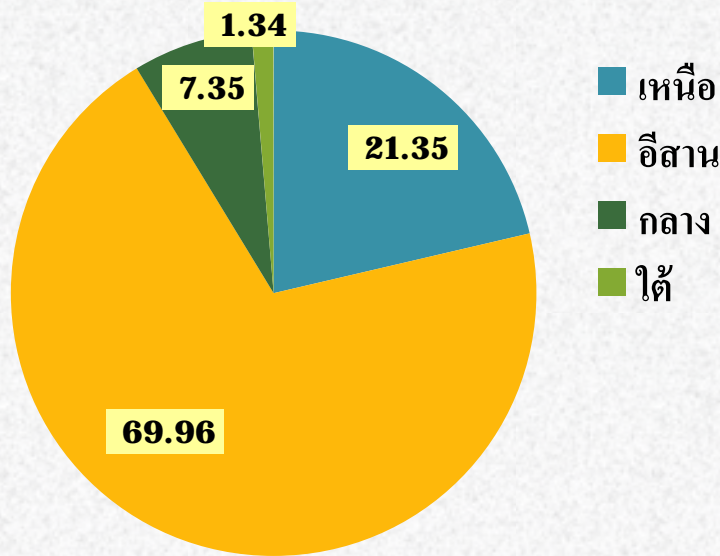
ตัวชี้วัด	ผลการประเมิน
ความเหมาะสมของสภาพพื้นที่	เหมาะสม 99.08%
ความเหมาะสมของสภาพดิน	เหมาะสม 98.55%
การจัดหาผู้รับเหมา	ทันตามกรอบเวลา 100.00%
การติดตามงาน	1 ครั้ง (64.38%)
ตรวจรับงาน	1 ครั้ง (97.83%)
ส่งมอบสระน้ำแก่เกษตรกร	ทันตามกำหนด 98.98%

สระน้ำที่ขุดได้

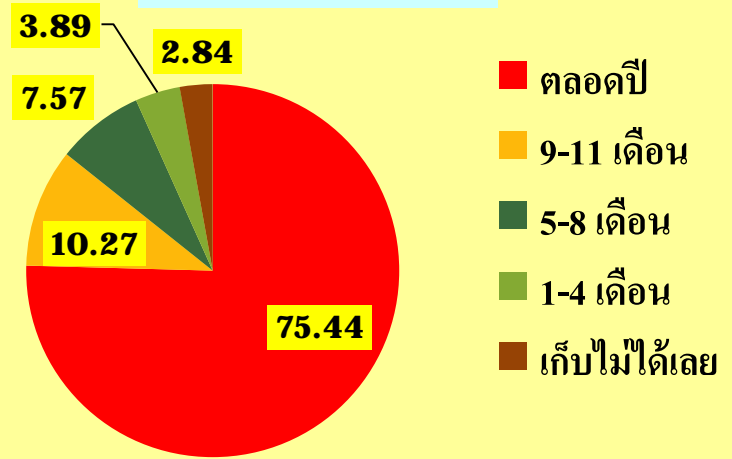
จำนวนแหล่งน้ำที่จัดสรร

106.42%

ร้อยละของสระน้ำที่แต่ละภาคได้รับ

ร้อยละการกักเก็บน้ำ

*** บางพื้นที่ตั้งแต่ขุดสระน้ำมา ไม่มีน้ำไหลเข้าสระเลย..

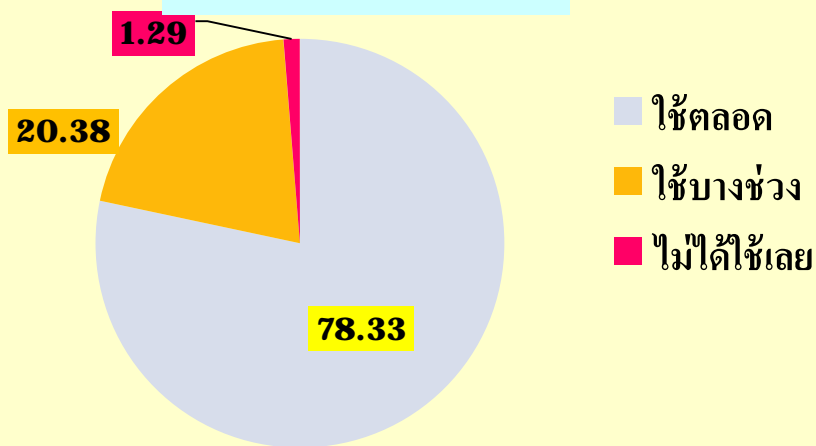
- ปัญหาภัยแล้งที่ทำให้ไม่มีน้ำไหลเข้า

- สภาพไม่เหมาะสมกับการขุดสระ

*** คราวเรือนเกษตรกรได้รับสระน้ำมากกว่า 1 แห่ง/ครัวเรือน

การใช้ประโยชน์--คุณภาพน้ำ

ร้อยละการใช้ประโยชน์

*** ขนาดแหล่งน้ำไม่
เหมาะสมกับขนาดแปลง
เกษตรกร ทำให้เกษตรกรไม่ได้
ใช้ประโยชน์จากสระน้ำ

ฤดูกาล	รสชาติ			ความใส		
	กร่อย	เปรี้ยว	จืด	ขุ่น	ใส	คล้ายสนิม
หน้าฝน	4.38	0.8	94.82	24.95	73.66	1.39
หน้าแล้ง	4.92	0.82	94.26	27.76	70.61	1.63

*** บางพื้นที่
สภาพดินไม่
เหมาะสม

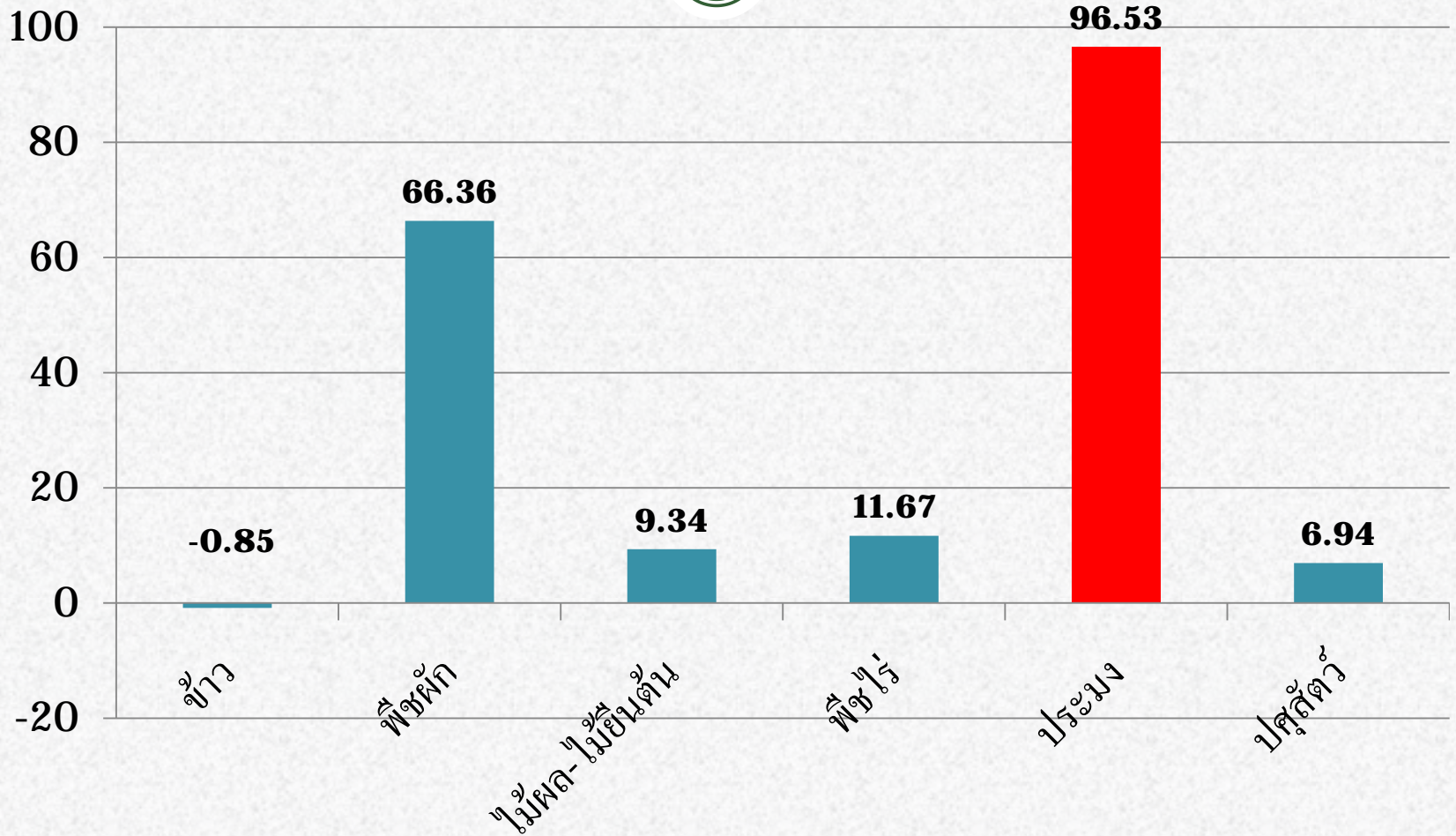
การใช้ประโยชน์ที่ดิน

ทำนา → พืชฤดูแล้ง → ปลูกผัก → ประมง

กิจกรรมทางการเกษตรที่เพิ่มขึ้นหลังได้รับสรรน้ำ

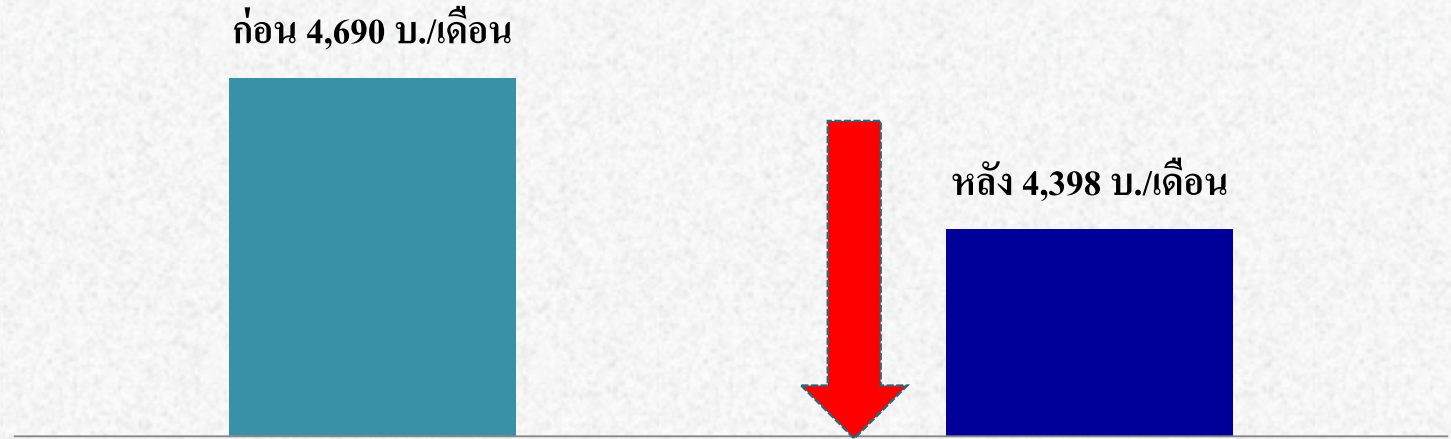
ร้อยละ

รายจ่ายค่าอาหารของครัวเรือน

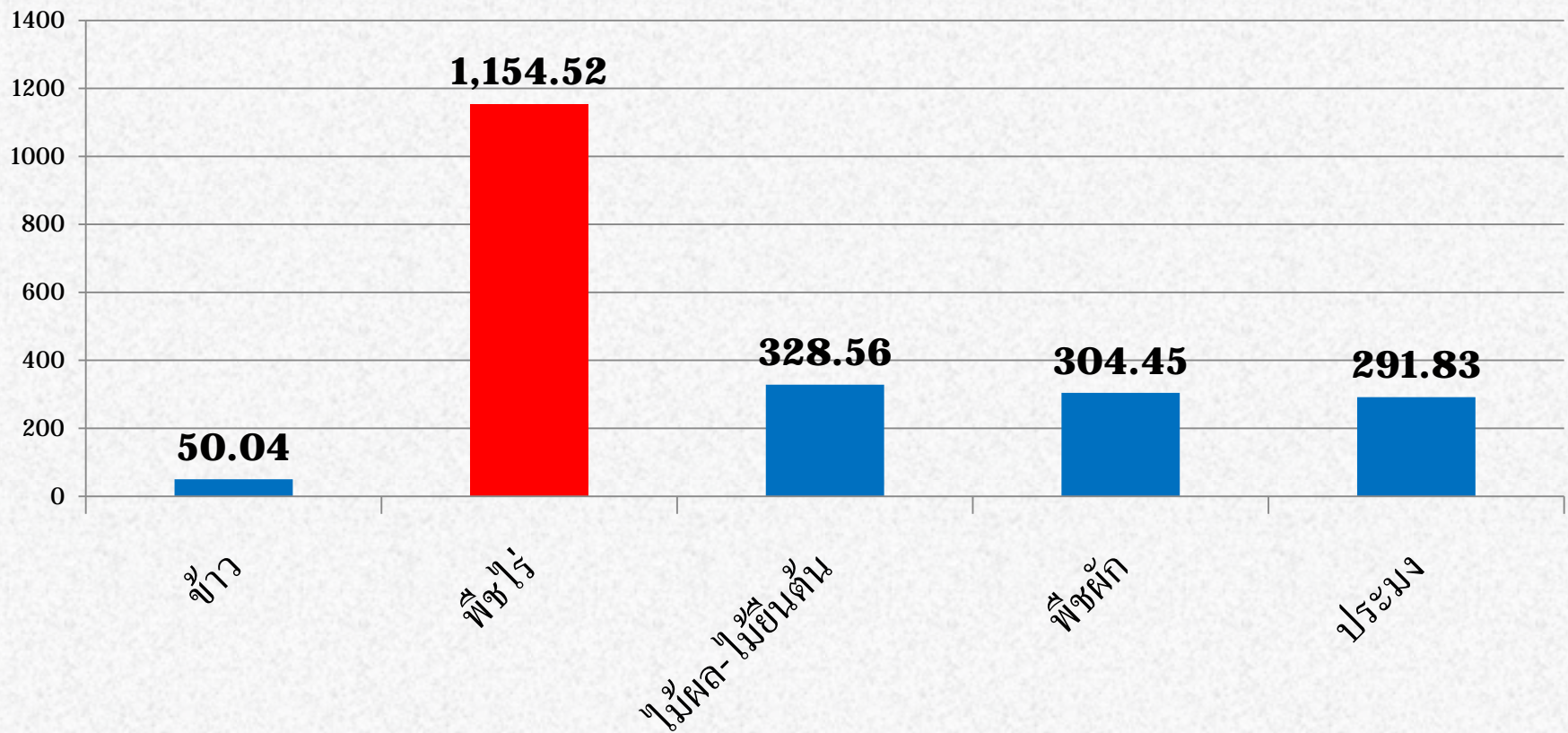

ค่าอาหารลดลง 292 บาท/เดือน

ผลผลิตทางการเกษตรที่เพิ่มขึ้น จากการใช้ประโยชน์สระน้ำ

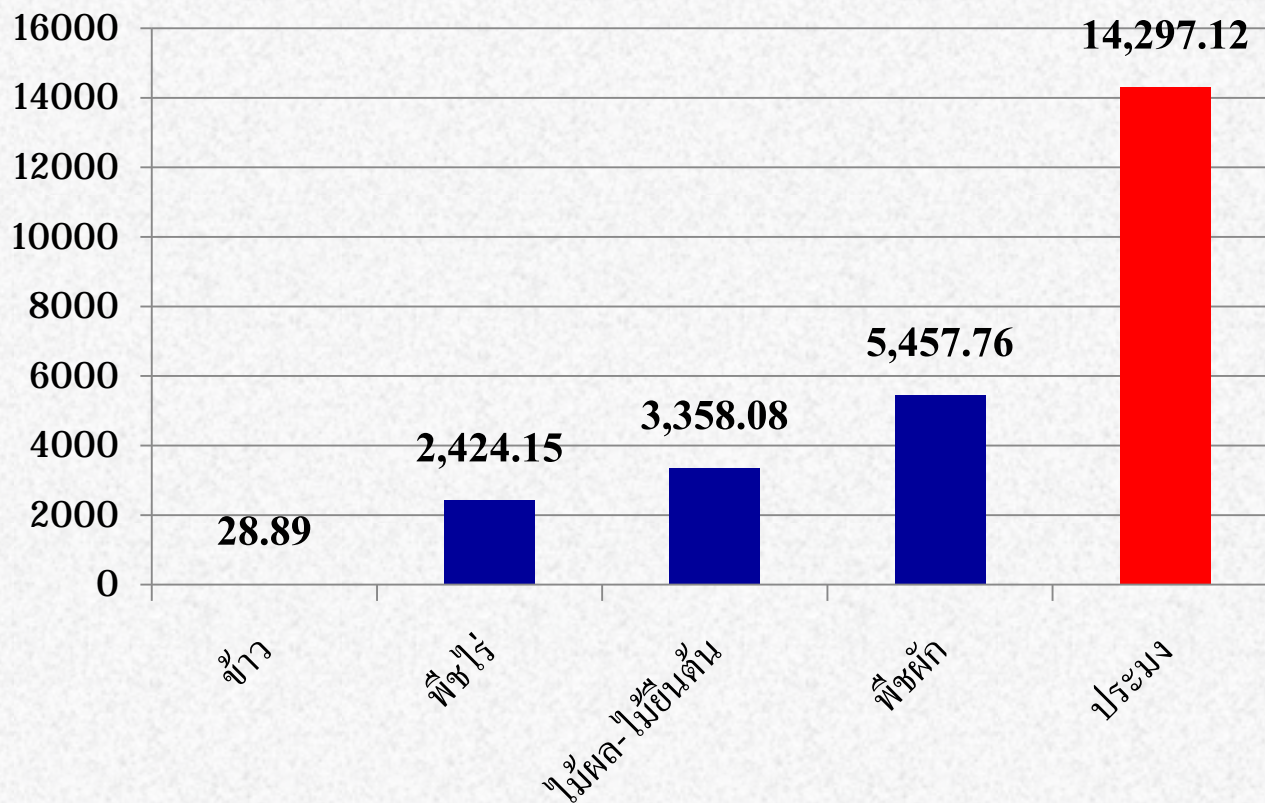
ผลผลิตเฉลี่ยที่เพิ่มขึ้น (กิโลกรัม/ไร่/ปี)

รายได้ทางการเกษตรที่เพิ่มขึ้นจากการใช้ประโยชน์สระน้ำ

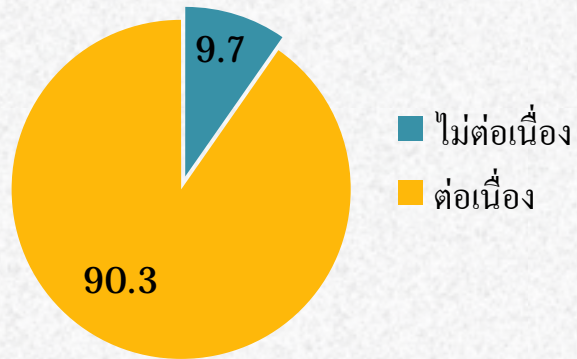

รายได้เฉลี่ยที่เพิ่มขึ้น (บาท/ไร่/ปี)

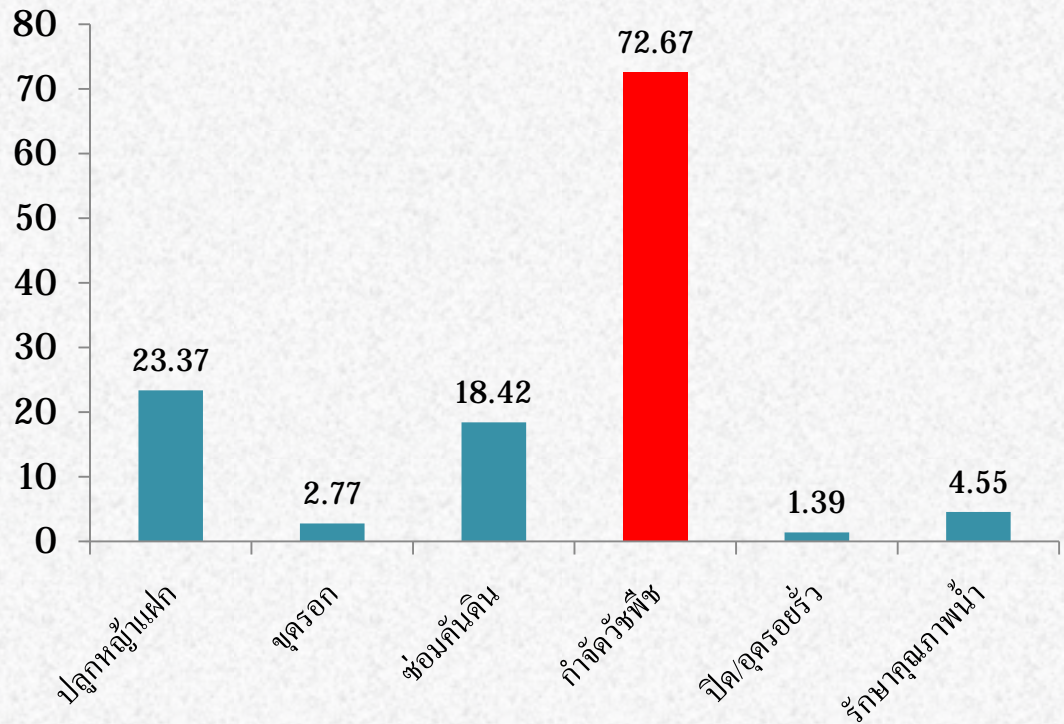

การดูแลรักษาสระน้ำ

ดูแลรักษาอย่างต่อเนื่อง?

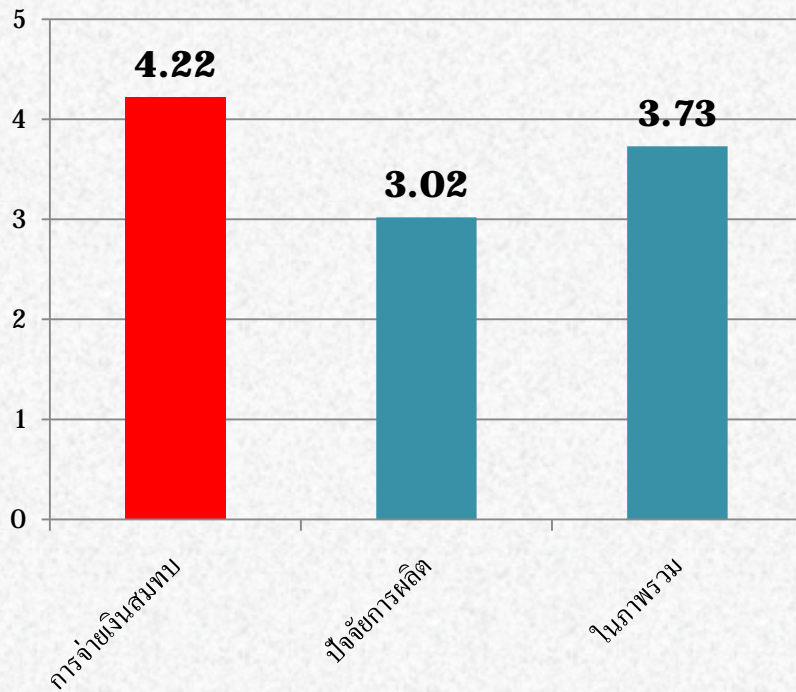
กิจกรรมการดูแลรักษาสระน้ำที่ดำเนินการ

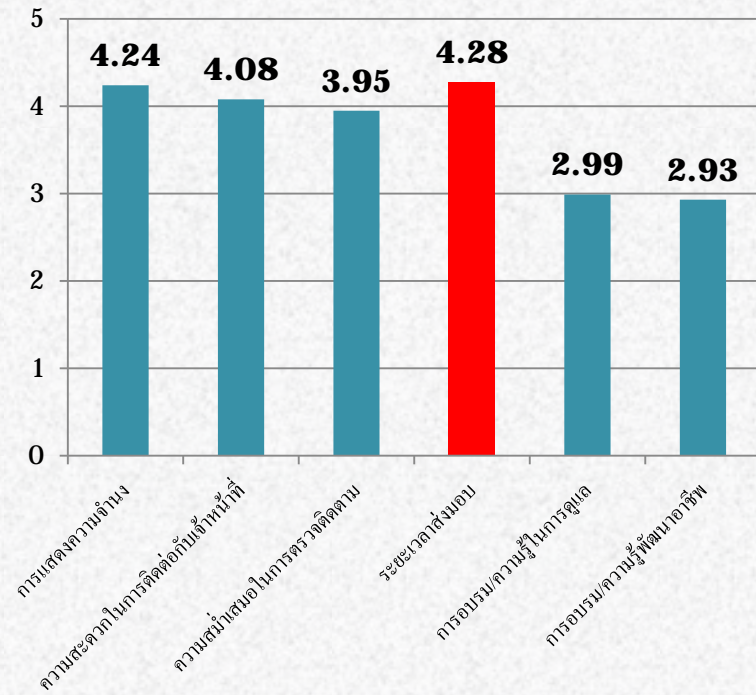
*** เกษตรกรไม่นิยมปลูกหญ้าแฝก

ทัศนคติของเกษตรกร

ความพึงพอใจ

ความพึงพอใจรายประเด็น

ข้อเสนอแนะ

- ควรมีการประชาสัมพันธ์ให้เกษตรกรได้รับทราบว่าหน่วยงานได้เปิดโอกาสให้เกษตรกรเข้าไปขอรับการสนับสนุนปัจจัยที่ใช้ในการดูแลรักษาสระน้ำ
- กำหนดกรอบเวลาในการเบิกจ่ายงบประมาณให้เหมาะสมและมีความยืดหยุ่นในแต่ละพื้นที่
- ตรวจสอบความเหมาะสมของสภาพพื้นที่จริงอย่างละเอียด ก่อนอนุมัติ+เพื่อกำหนดรูปแบบสระน้ำให้เหมาะสมมากที่สุด
- ควรมีการตรวจสอบสิทธิ์ก่อนการอนุมัติคำขอรับแหล่งน้ำ เพื่อป้องกันปัญหาคร้าวเรือนเกษตรกรได้รับการจัดสรรแหล่งน้ำซ้ำมากกว่า 1 แห่ง
- ให้ความรู้เกี่ยวกับประโยชน์ของหญ้าแฝกในการป้องกันการชะล้างพังทลายของขอบสระ

ปริมาณน้ำในสระ (หน้าแล้ง)

สระน้ำที่ไม่มีน้ำในสระ

การใช้ประโยชน์จากสระน้ำ

การใช้ประโยชน์จากสระน้ำ

การใช้ประโยชน์จากสระน้ำ

การใช้ประโยชน์จากสระน้ำ

Thank You

